

Je potřeba donést plné!!!

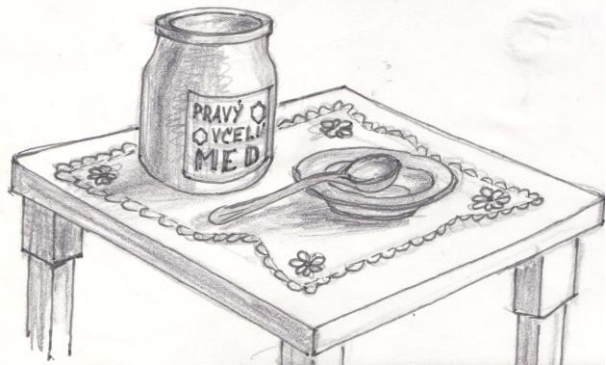
Naše mamka byla moc šetrná a dokázala udělat zavařeniny, šťávy, víno, džemy ze všeho, co rostlo

v okruhu 10 km od domu. A co se tam nevyskytovalo z důvodu nadmořské výšky a nemožnosti pěstování na zahrádce, muselo se na hory. Dva příklady za všechny ostatní - borůvky a houby. Kdyby se mamka nebála hluboké vody, jsem si jistá, že nás bude nutit lovit i ryby a přišla by na to, jak je uchovat na zimu, když jsme neměli mrazák. Stačilo, abychom na procházce narazili na jablka, která neměla pána, tak hned další procházka byla naplánovaná právě tam. Byli jsme vybaveni taškami, košíky a batohy. Každý člen rodiny musel něco načesat a naložit si na záda. Prohýbali jsme se pod tíhou ovoce a mamka už po

cestě rozplánovala, kdo co udělá v následující půlhodině po příchodu domů. Miluška si vezme dvě síťovky, zajde do sklepa pro zavařovací sklenice. Danuška spolu s Říšou budou jablka mýt ve vaně a taťka hned najde odpovídající počet víček a gumiček na sklenice a důkladně je umyje a vyvaří. Mamka bude tedy odebírat od mladších sourozenců jablka a bude je loupat a půlit, někdy strouhat nadrobno. Miluška bude mýt ty donesené sklenice v kuchyni a později bude skládat jablka do sklenic. Předtím, ale dá uvařit nálev. „Pamatuješ si, jak se dělá“? „Jo, pamatuju“. Do večera bylo zavařeno a vyskládáno do kumbálu na regály na 60 sklenic. V zimě, jako když najdeš. Takto se zavařovaly jablka, hrušky, švestky, okurky, cibulky, mirabelky, třešně, višně. Dále maliny, ostružiny, jahody, borůvky. Sušily se houby a šípky, křížaly se dělaly ze všeho, co jsme domů donesli. Nakládali jsme houby a zelí. Také jsme sušili natě bylin na čaje. V zimě budou dobré na nachlazení, na střevní potíže, na horečku, na bolesti v krku, na bolesti v zádech atd. A vše po padesáti, šedesáti sklenicích.

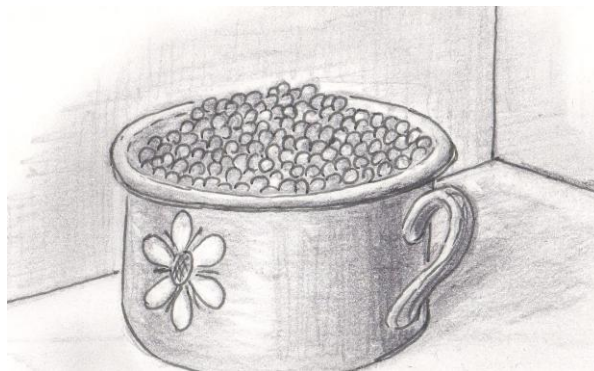
Bylo nás doma pět, ale pouze zavařenin jsem jednou napočítala čtyři sta čtyřicet dvě sklenice. Další 62 skleniček (ty byly menší) džemů a marmelád, 25 litrů borůvkového vína, 15 litrů malinového vína a třešňového vína, vína z rýže, spousta našitých pytlíků sušených plodů. Naložené okolíky bezových květů na sodovku. Takže do nové sklizně jsme mohli denně sníst více, než jednu sklenici zavařeniny a každý týden otevřít novou sklenici džemu nebo marmelády. Také jsme s kluky ze sousedství chodily na kvaky, okurky velké kedlubny, kvěťáky apod. A když už nebyly sklenice na nové zavařování, mamka nás nutila kompoty i sníst, aby se uvolnila nějaká sklenice. Nebo chodila po sousedech a vymohla si od nich pro ně nepotřebné sklenice. Med jsme dostávaly od tety ze Slovenska. Každé nové stáčení 5 litrovou sklenici. To byl boj, abych nemusela med jíst. Každé ráno jsme nastoupili v kuchyni do fronty a museli jsme sníst jednu polévkovou lžici medu. Taťka navrch dostal i štamprli slivovice. Trpěl na žaludeční vředy, touto kombinací se léčil. Nevím, jak to dělal? Byl řidič z povolání! Snad se tehdy alkohol v krvi moc nekontroloval. Já jsem ústa před lžící medu držela sveřepě zavřená. „Bolí mne z toho břicho! Nechci to. Nebudu to jíst“.

Mamka stála s plnou lžící medu nade mnou a držela mne pevně za rameno. „Otevři tu pus! Musíš to spolknout. Podívej se, jak to tvým sourozencům chutná. Je to zdravé. Teta Borka se bude zlobit“! Atd., atd. Teprve jako dospělá jsem si nechala doktorkou posvětit to, co jsem tušila. Nemohu jíst

med. Mám na něj alergii! Dnes se tomu říká nesnášenlivost, nebo intolerance. A od manžela neteře takto včelaře jsem se dověděla že, není na med alergie, pouze mohu mít alergii na pyl, který je obsahem stáčeného medu.

Také jsme sbírali vše, co rostlo na horách. Nejvíce jsem nesnášela sběr borůvek. Takové nic nepřibývalo do kýble. Čtvrt litrový hrneček byl nasbírán za 15 minut, ale to jsem musela do jednoho litru donést čtyři a to byl můj limit bez odmouvaní. Další hrnečky jsem nosila do kýble s velkým sebezapřením a pod slibem, že už doma je nebudu přebírat od případných lístečků, které se do kýble dostaly nedopatřením a byly

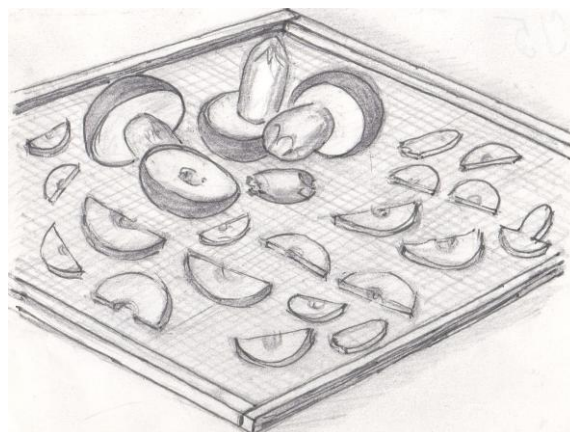
schované za každou dvacátou borůvkou. To byla také hrozná práce. Lístečky byly titěrné a lepily se na prsty. Než se přebíral 15 litrový kýbl, měla jsem konečky prstů samý varhánek. Lístečků se dalo zbavit pouze tak, že jste prsty namočili do vody. Také mi vadila ta shrbená záda u sběru. U malin si člověk našel pěkně vzrostlý keřík a s velkými malinami. To šlo podstatně rychleji, i když maliny byly zrádné v tom, že po odnesení kýble na kraj paseky bylo nutno znova litr až dva dosbírat, protože maliny“sedly“. A to se tu uplatňovalo heslo naší mamky. Je potřeba donést plné! Každá nádoba byla tedy zaplněna po okraj. Byla schopná s nádobami klepnout o zem, aby obsah klesl hned na místě a mohlo se dosbírat do plna. Tuto činnost mamky jsem nenáviděla nejvíce. Držela jsem rty sevřené. Ale nejradyji bych křičela. Nedělej to!

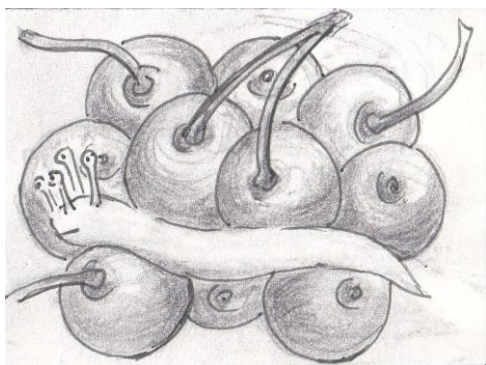

Ostružiny byly tvrdé a poměrně velké. Ale zase byly jinak nemilé pro sběr. Šlahouny tahaly za tepláky za rukávy a za vlasy. Tak si vyberte! A domů se nešlo dřív, dokud mamka nepřepočítala hrnky, kýble, jestli náhodou něco nezůstalo prázdné. Sběr hub nebyl v dětství určen pro nás, děti. Za prvé, neměli jsme auto a na houby se jezdí do odlehlých končin, daleko od zastávek autobusů. Naši se takto do lesů na houby dostávali se známými v jejich autech. Za druhé, my jsme se nemohli s nimi rovnat

v našlapaných kilometrech po lesích a za třetí náš taťka měl dost práce pohlídat mamku. Ta neměla v lese orientační smysl. Ještě hlídat děti? To by sám nic nenašel. Ale doma jsme museli houby dočišťovat a krájet na úhledné plátky a rozkládat na noviny.

Ty noviny po některých zdařilých výpravách byly i na skříních, na všech volných plochách ve výšce i pod stoly, pod postelí. Smrad ze sušících se hub nemám ráda dodnes. I když do lesa na houby jdu ráda a jsem docela dobrý houbař. Domů chodím s plným košem. Rozeznám hodně druhů hub. Naučil mne to až tchán a měl se mnou trpělivost. Učil mne, v jaké společnosti stromů bych mohla očekávat tu kterou houbu. Znaky některých méně známých hub. Jak je sušit, zavařovat, nakládat spolu se zeleninou. Po čtyřiceti čtyřech letech sběru jsme tady všichni, takže učení nebylo mučení a tchán mne to naučil dobře.

Ještě jedna vzpomínka na sběr. Taťka jezdil nákladními auty až do důchodu. Na některých štrekách jízdy přišel k něčemu, čemu byla mamka ráda a mohla tak zase něco zavařit. Tak jednou při polední přestávce na oběd nás všechny vzal sebou. Na korbu auta Tatra 136 nás všechny vysadil u jedné staré paní na zahradě pod třešňí. Paní ani pán už třešně nečesali, byli na to velmi staří. Taťka se nabídl, že jim pro jejich potřebu načešeme dva kýble třešňí, když si dva kýble budeme moci vzít. Byla ráda.

Zavařit třešně si ještě troufala. Rychle jsme načesali čtyři kýble třešňí, abychom taťku moc nezdržovali od práce a po šichtě nás s nákladem dovezl před dům. Rychle jsme se pustili do zavařování. Já i po celém odpoledni mezi třešňemi měla stále na ně chuť. Plnými hrstmi jsem je cpala do pusy. Pojednou se mi zdálo, že nám jazyk sešněrovaný něčím nerozkousovatelným. Hezké slovo. Mamce jsem ukázala na pusu a chtěla vypláznout jazyk. Šlo to velmi ztěžka. „Ježiši, co tam máš? Cos to snědla? To vypadá, jako rozkousaný slimák! Fuj!“ „Ríšo, podej mi párátko.“ A párátkem se mi snažila tu změť sundat z jazyku a ze zubů. Nechutnal nijak! Jak se mohou Francouzi za tím hnát, jako za delikatesou? To fakt nechápu. Kdyby sběr a zpracování nebylo, nebylo by malérů. Jeden za všechny. Měli jsme stále někde postavené demižony s domácím vínem. Ten rok, o kterém píšu, to bylo víno borůvkové a druhý demižon víno malinotřešňové. Vína bublaly, že jsme je i ve spánku slyšeli přes zavřené dveře. Demižony měly dvacet pět litrů každý. Mamka byla ve stejné místnosti, v jídelně měla i šicí stroj a po šichtě vždy něco šila, pletla na pletacím stroji, nebo jakkoliv vyplňovala jinou práci svůj čas, než půjde večer do postele. Byla tedy u šicího stroje a něco opravovala. My jsme byli venku za domem. Sousedka, paní Bystroňová nám šila letní šaty do zkoušky. Tak se nám odměňovala za to, že jsme hlídaly její dcerku, v té době se ještě vozila v kočárku. Bylo celkem teplo, pamatuji se, že jsme seděly všechny na dece na trávě za domem. Najednou z našeho okna vyletěla záclona a v jeden čas jsme uslyšely velikou ránu. A křik mamky. Jako bez duše jsem vyběhla ty dvě poschodí domů. Naším se nic nestalo. Pouze se velmi lekli. Jeden demižon, ten s borůvkovým vínem se rozletěl na milión kousků. Borůvky byly všude.

A co teprve borůvková šťáva? Muselo se vymalovat, koberec nešel od borůvek vyčistit, tak šel do popelnice, bok skříně byl obarven borůvkovou šťávou. Nešlo to dolů, skříň se musela otápetovat podobnou papírovou tapetou, jaké bylo dřevo skříně. Sklo z demižonu jsme porůznu nacházeli ještě o vánocích. Zařekla jsem se, že já víno nikdy nebudu dělat podomácku. Ta škoda způsobená bublajícími borůvkami nikdy nemohla nahradit to, kdyby si naši víno koupili v obchodě za trochu větší peníz. Víte, kolik borůvek nasbíraných mýma rukama bylo v demižonu? A ještě jedna vzpomínka. Byli jsme na borůvky na Ostravici spolu s tetou a strýcem s taťkovy strany. Strýc bral za své, že se postará o spojení na Ostravici a zpět domů, do Havířova. Domů jsme měli jet posledním autobusem. Ale mělo se přeseďat na Žermanické přehradě na další spoj. Na to se ale strýc nepodíval správně. Spojení hledal v pracovní dny a my byli

na horách v neděli. Takže z hráze přehrady dál už ten večer nejelo zhola nic ani na jednu stranu. Co dál? Musíme do Havířova pěšky. Je to plných 8 km. Batožiny a samozřejmě kýbl a sklenice borůvek se strašně pronesly. Po celodenním hrbení se nad porostem borůvčí - strašný výkon! Jsou také i veselejší, alespoň pro nás děti vzpomínky. To, abychom byli na kopci mezi prvními, tak se jelo na hory už odpoledne den předem a přespávali jsme v senících, co nejvýš jsme ten den došli. Taková Čantorie. Kopec veliký, ale stráně pod vrcholem plné borůvek.

Navečer jsme měli sejít dolů. Nahoře jsme si roztáhly pláštěnky, nasedly, a vše, co jsme měli sebou, naložily do klína. Mamka a teta Marta si na nohy naložily kýble plné borůvek. Zavelelo se a po mokré trávě jsme se rozjely dolů z kopce. Pokud to nejelo tak, jak jsme si představovaly, se

odrážely patami a vřískaly blahem. A na výlety s konzervami? Nebo řízek? Ne, víte jaká svačinka je do lesa nejlepší? Vařené brambory ve šlupce a láhev podmáslí. Taťka zaměnil podmáslí za vařená vejce a najedl se také.

Ty sběry nám mamka zasekla tak pod kůži, že jsme sbíraly a trhaly do dospělosti vše, co nám přišlo pod ruku. Domů jsem nosila náruče šťovíku, všechny kytky, které vykvetly na loukách okolo Lučiny a u lesa.

Měla jsem ráda ten pohled na mamku, když jsem ji podávala kytici kopretin, nebo kytičku fialek, konvalinek, náruč šeríku a podobně.. A propó konvalinky. Zase vzpomínka, pro kterou jsem zaspala na odpolední vyučování. S Janou Strachotovou jsme trávily čas mimo školu spolu dost často. Měla tetu v Rychvaldě. Od našeho domu cirka 5 km vzdálenosti. Dopoledne nebylo do čeho píchnout a moje mamka slavila 16. května narozeniny. Tak jsme se s Janou vypravily k tetě pro konvalinky.

Cesta autobusem do Rychvaldu trvala pár minut, ale pěšky? Více než hodinu. A celou cestu po slunci! Teta doma nebyla, konvalinky jsme natrhaly přes plot a domů. A rychle. Máme odpolední školu. Domů jsem se dostrachala vysílená. Konvalinky jsem dala do sklenice s vodou, postavila na noční stolek vedle mamčiny postele a vyvrátila se do peřin. Na chvilku! Vzbudila mne mamka o půl čtvrté, kdy přišla z práce a z jeslí.

Byla zděšená. Ležela jsem na zádech, ruce rozhozené a od dveří nebylo poznat, jestli dýchám. Vzduch byl nasycen vůní konvalinek. Myslela si, že jsem se tou vůní přiotrávila. A já byla pouze k smrti unavená a spala spánkem spravedlivých.

